

Reviderad sammanfattning av arbetsprogram

för samarbete mellan Vinnova och SKL om:

STÄRKT INNOVATIONSFÖRMÅGA I OFFENTLIG VERKSAMHET 2015-2017

Antagen vid styrgruppens möte 2016-05-30

Inledning

Vinnova och SKL har i januari 2015 presenterat en [gemensam överenskommelse](#) med syftet att stärka innovationsförmågan i den verksamhet som kommuner, landsting och regioner ansvarar för. Följande samarbetsområden står i fokus:

- Främja **kapaciteten för innovation** genom att stimulera utveckling av långsiktiga och starka innovationsmiljöer.
- Stärka **innovationsledning** genom att utveckla ledarskapet och de organisatoriska förutsättningar för innovation.
- Smartare välfärdstjänster och en gynnsam samhällsutveckling genom **digitalisering och välfärdsteknologins** möjligheter.
- Främja **användarperspektiv** där medborgare, brukare och patienter medskapar välfärdstjänster.
- Snabbare **implementering** av innovationer genom att sprida lärande exempel.

Arbetsprogrammet och kontaktuppgifter

Detta dokument är en sammanfattning av det gemensamma arbetsprogram som antagits av Vinnovas och SKL:s gemensamma styrgrupp den 10 mars 2015 och som reviderats vid styrgruppens möte den 30 maj 2016.

Har du frågor kring arbetsprogrammet är du välkommen att kontakta:

Jonny Ivarsson Paulsson, Vinnova, jonny.paulsson@vinnova.se,
tfn. 08-473 32 42

Klas Danerlov, SKL, klas.danerlov@skl.se, tfn. 08-452 78 24

1. Främja kapacitet för innovation

Innovationsförmågan i kommuner, landsting och regioner behöver långsiktigt stärkas. Insatser som syftar till att stärka kommuner, landsting och regioners innovationskapacitet ska genomföras.

1.1 Innovationsslussar i kommuner

Innovationsslussar eller motsvarande miljöer i kommunerna syftar till att fånga upp och utveckla idéer från medarbetare. Målet är att minst fem kommuner ska utveckla och implementera strukturer och system för idéhantering senast 2016. Hösten 2015 beviljades 11 förstudier med totalt ca 25 kommuner och under 2016 öppnar en utlysning för utveckling/genomförande av Idéslussar i kommuner.

1.2 Testbäddar inom nya områden samt spridning av erfarenheter

Vinnova och SKL vill stimulera utveckling av testbäddar inom fler sakområden och sprida erfarenheter av befintliga initiativ inom exempelvis sjukvård, omsorg, skola och miljöområdet. Målet är att minst fem förstudier om testbäddar genomförs senast 2016 med målsättningen att genomföra uppbyggnadsprojekt

under 2016/2017. Diskussioner pågår på Vinnova om fler satsningar på fler testbäddsinitiativ.

1.3 Regional utveckling genom innovation i offentlig verksamhet

SKL och Vinnova påbörjade 2015 ett utvecklingsarbete tillsammans med intresserade regioner och Reglab, kallat Rinnoff. Målet är att stärka regioners utveckling genom en dynamisk och utvecklingsinriktad offentlig verksamhet samt koppla samman sektorns behov med utvecklingsresurser i EU:s strukturfonder. Flera aktiviteter kan idémässigt kopplas till diskussioner inom Rinnoff, bl.a. spridning av Oxelösunds kommuns projektresultat till fler kommuner i Sörmland med hjälp av Regionförbundet Sörmland och FoU i Sörmland.

1.4 Ökat deltagande i Horisont 2020

EU:s forsknings- och innovationsprogram Horisont 2020 berör i allt högre grad offentliga aktörer. Målet är att kommuner, landsting och regioner ska ha tillgång till information om Horisont 2020 och relevanta utlysningar. Tre regionala informationsmöten har genomförts under 2015 och en nationell konferens planeras till september 2016.

1.5 Jämställdhet som drivkraft för innovation

Att använda jämställdhetsperspektiv likväl som de övriga skyddade diskrimineringsgrunderna är en drivkraft för nya innovativa lösningar, tjänster eller varor. Målet är att stimulera innovationer i kommuner, landsting och regioner utifrån ett jämställdhetsperspektiv. SKL och Vinnova har initierat ett pilotprojektet med syftet att under 2016 hitta innovativa lösningar på konkreta utmaningar hos två utvalda s.k. Modellkommuner, (Piteå och Örebro) i samverkan med designforskare från Högskolan i Halmstad.

1.6 Innovationsnätverk för kommuner, landsting och regioner

SKL och Vinnova ska uppmuntra och stödja initiativ som syftar till kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan kommuner, landsting och regioner. Målet är att skapa en nationell mötesplats för erfarenhetsutbyte och kunskapsutveckling för innovationsslussar och testbäddar under 2015. Vinnova genomförde i samverkan med SKL en välbesökt konferens i november 2015 i Stockholm med representanter för testbäddar och innovationsslussar samt andra intresserade kommuner och landsting.

1.7 Nationellt centrum för offentlig innovation

SKL och Vinnova utvecklar förslag till ett centrum för innovation i offentlig verksamhet som underlag till forsknings- och innovationspropositionen. Målet är att etablera ett nationellt centrum för innovation i offentlig verksamhet vid utgången av 2017. SKL respektive Vinnova har tagit fram underlag till ett antal komponenter som skulle vara viktiga i ett sådant centrum, parterna har ej tagit fram ett gemensamt förslag.

1.8 Juridiska aspekter av innovationsarbete

Innovationsarbete möter juridiska- och försäkringsmässiga utmaningar som t.ex. immaterialrätt, försäkringar vid tester i brukares hem, sekretess, offentlig upphandling. Målet är att kommuner, landsting och regioner vid utgången av 2016 har tillgång till information om särskilda juridiska aspekter på innovationsarbete. Underlag är framtaget och finns på SKLs websida dit även Vinnova länkar.

1.9 Stimulera efterfrågedriven innovation

Kommuner, landsting och regioner delar många gemensamma behov. Därför är det av intresse att undersöka förutsättningarna att samla kompetens och köpkraft inom områden där det är önskvärt att driva på en marknadsutveckling genom innovationsupphandling. Målen är att öka kompetensen kring behovsidentifiering samt bidra till att kommuner, landsting och regioner har kunskap och information för att genomföra fler innovationsupphandlingar. SKL har publicerat och spridit en rapport om s.k. beställargrupper. SKL har bjudit in ett 20-tal kommuner för att utveckla en beställargrupp inom välfärdsteknologiområdet.

1.10 Öka spridning och användning av sociala innovationer

Vinnova och SKL vill på olika sätt sprida kunskap, goda exempel och möjligheter för fler aktörer att stödja och stimulera sociala innovationer. Målen är att stimulera fler sociala innovationer samt undersöka förutsättningarna för utveckling av s.k. sociala utfallskontrakt (Social Impacts Bonds) i Sverige. Vinnova hade tre utlysningar 2015 och 2016, dels om social innovation, dels om säkrare migration och etablering av nyanlända. SKL arbetar med sociala investeringsfonder. Leksell social ventures, Norrköpings kommun och SKL har utvecklat en ny form för s.k. socialt utfallskontrakt.

1.11 Forskarforum

SKL genomför i samarbete med Vinnova, ett forskarforum med inriktning på innovation i offentlig verksamhet. Målen är att en få överblick över den forskning som bedrivs i Sverige med inriktning på innovation i offentlig verksamhet samt ett ökat utbyte mellan forskare, policyutvecklare och politiker. I oktober 2015 genomfördes ett möte där ett 25-tal forskare inom användardrivet perspektiv och innovationsledning samt policyutvecklare inom regeringskansli och myndigheter deltog.

1.12 Ersättningsmodeller för innovation inom vård och omsorg

Ersättningsmodeller är ett av de viktigaste verktygen för att öka införandet och spridningstakten av innovationer i samhället. Målet är att fler kommuner, landsting och regioner ska ha ökad kunskap om hur de kan arbeta med olika typer av ersättningssystem som främjar innovation. Vinnova finansierade under 2013-2015 sex projekt om olika ersättningsmodeller och de har följts av förljeforskare. Deras rapport har spridits på flera sätt, bl.a. vid ett välbesökt seminarium i maj 2015.

2. Främja innovationsledning

För att lyckas med omställningen mot mer innovativa organisationer krävs kunskap om innovationsledning. Insatserna ska stärka ledarskapet hos tjänstemän och politiker samt höja kunskapsnivån och bidra med konkreta verktyg.

2.1 Projektet ”Innovationsledning”

Projektet syftar till att lyfta ledarskapets betydelse för innovationer i kommuner, landsting och regioner. Målet är att inspirera och höja kunskapen hos politiker och tjänstemän kring värdet av att arbeta med innovationsledning samt att sprida verktyg och metoder. Under 2015 genomfördes 13 s.k. Innovationsstafetter med ca 20 kommuner representerade samt två regionala dialoger i Norrbotten respektive Dalarna. Enligt utvärderingar är ca 85 % nöjda eller mycket nöjda. Ett antal av dessa kommuner har sökt i Vinnovas utlysning om Idéslussar i kommuner. Under 2016 tillgängliggör SKL material och verktyg från stafetterna för spridning till förbundets medlemmar.

2.2 Kunskapshöjande insatser för ledare i offentlig verksamhet

Vinnova och SKL anordnar 4-6 seminarier under 2015-2016 i samarbete med kommuner, landsting och regioner samt medverkar i ett flertal nationella mötesplatser. Målet är att höja kunskapsnivån och intresset kring innovationsfrågor hos ledande tjänstemän och politiker i offentlig sektor. Ett seminarium har genomförts på Kvalitetsmässan i nov 2015 och dialog har förts med 3-4 kommuner. En guide tillsammans med tidningen Chef har tagits fram och är väl spridd.

2.3 Ledarskapslabbet

Under 2015-2016 genomförs Ledarskapslabbet, en pilotsatsning för att öka kunskapen om och förmågan att leda och organisera för innovation och förnyelse i offentlig verksamhet. Målet är att forskningsbaserad kunskap om ledning och organisering för innovation och kommer till användning i offentlig verksamhet. Fyra tjänsteleverantörer och representanter från Örebro kommun, Norsjö kommun, Göteborgs stad samt från närsjukvården i Region Östergötland har deltagit. Ledarskapslabbet avslutades i maj 2016, då insikter och resultat presenterades och diskuterades.

2.4 Lärande nätverk kring innovationsledning

Satsningen riktar sig till ledare med ansvar för innovations- och förändringsprocesser inom sjukvården samt till olika typer av innovationsstödjande strukturer såsom innovationsslussar, testbäddar samt FoU- och verksamhetsutvecklingsenheter. Målet är att utveckla förmågan att leda och organisera innovations- och förändringsprocesser samt att nyttiggöra innovationer och innovativa verksamhetsmodeller. Projektet pågår och tentativa resultat är att deltagarna är nöjda och ser ett stort värde i sitt deltagande.

2.5 Uppdragsutbildning för innovationsledare

Med målet att utveckla verksamheternas innovationskompetens och en mer innovativ organisationskultur arrangerar FoU i Sörmland och Mälardalens

högskola under 2016-2017 en pilotsatsning i form av en uppdragsutbildning för innovationsledare. Målgruppen är politiker, chefer och (potentiella) innovationsledare i kommuner och landsting i Sörmland.

3. Digitalisering och välfärdsteknologi

SKL och Vinnova kan tillsammans medverka till att välfärdsteknologi utvecklas, sprids och implementeras i hela landet. Under 2015 har Vinnova och SKL tagit fram förslag till process för hur innehållet i detta samarbetsområde ska fyllas. Potentiellt intressanta delområden är E-hälsa och välfärdsteknologi, skolans digitalisering samt E-förvaltning och öppna data. Viktiga aspekter att ta med i arbetet rör innovations- och förändringsledningskompetens, strategi, juridik, upphandling, informationssäkerhet, ekonomi etc. En dialog under hösten 2015 ledde fram till ett projekt "Digitalisering för lärande och livskvalitet" from 1 januari 2016 som syftar till att öka kvalitet och hastighet i implementering av digitala lösningar. Våren 2016 har projektets namn ändrats till LEDA-projektet.

4. Främja användarperspektivet

Samhällsutvecklingen har de senaste åren inneburit att nya synsätt på brukarnas och patienternas ställning och roll vuxit fram. Den traditionella synen på brukaren som "mottagare" av välfärdstjänster behöver ersättas med en syn där brukaren också har en roll som medskapare.

4.1 Öppen innovation

Öppen innovation utmärks av att den ofta är kollaborativ och behovsnära. En viktig aspekt är att fånga upp innovationer från det stora antalet kunder, medborgare och användare. Målet är att öka kunskapen hos kommuner, landsting och regioner hur de kan arbeta med olika verktyg för "öppen innovation". Vinnova genomförde bl.a. ett seminarium om öppen innovation på SKLs innovationsdag 2015. Under 2016 lanserar Vinnova en utlysning för s.k. Patientinnovationslössar som syftar till att stimulera patientdrivna innovationer.

4.2 Designbaserad tjänsteutveckling

Satsningen "Förändra radikalt", där nio kommuner jobbat med designbaserad tjänsteutveckling, har drivits av SKL och finansierats gemensamt av SKL och Vinnova. Projektet är genomfört och resultaten spridda via en eBok och olika föreläsningar. Utvärderingen har ej genomförts.

4.3 Testa, utveckla och verifiera SKL:s innovationsmodell

SKL presenterade under 2015 en generisk innovationsmodell, inklusive tips och exempel. För att modellen ska tas i bruk och prövas i praktiken krävs kompletterande insatser. Målet är att SKL:s innovationsmodell sprids och används som ett konkret verktyg för innovationsprocesser. Projektet Användardriven innovation, startade i mars 2016 och pågår till början av 2017 med delfinansiering från Vinnova. Det syftar till att utveckla och effektivisera arbetssättet som användes i Förändra radikalt och samtidigt verifiera SKLs innovationsmodell. 10

kommuner/landsting medverkar med stöd från projektledningen på SKL och ca 20 coacher varav fem personer kommer från de medverkande kommunerna i projektet Förändra radikalt.

5. Snabbare implementering av innovationer genom att sprida lärande exempel

Behovet är stort att samla in, paketera och sprida erfarenheter och lärdomar från kommuner, landsting och regioner som arbetat framgångsrikt med innovation.

5.1 Mötesplatser för erfarenhetsutbyte och lärande

Under 2015 har 18 mötesplatser arrangerats och under 2016 kommer ca 15 st genomföras (preliminärt) arrangeras gemensamt av SKL och Vinnova eller tillsammans med kommuner och landsting/regioner. Se separat lista i bilaga nedan.

5.2 Samla in, bearbeta och sprida olika exempel på innovationsarbete samt hur innovationer implementeras

Vinnova finansierar många innovationsprojekt i kommuner, landsting och regioner. Vinnova och SKL ska bidra till att sprida kunskap och goda exempel på innovationsarbete. Insatser görs för att sprida erfarenheter om hur nya lösningar faktiskt implementeras i verksamheten för konkret nytta. Nedan ges några exempel:

- Inom ramen för Vinnovas spridningsinsats genomförs bl.a. ett projekt att sprida Oxelösunds kommuns erfarenheter från Förändra radikalt till fler kommuner i Sörmland. Fokus är att sprida arbetssättet till flera kommuner i Sörmland och även att utveckla regionens roll i att sprida innovation i offentlig verksamhet. Fem personer från de medverkande kommunerna deltar under 2016 som coacher i SKLs projekt Användardriven innovation.
- Även resultat från andra satsningar på offentliga aktörer ska identifieras (t.ex. FRÖN-För ökad innovationskraft i offentlig verksamhet och UDI-Utmaningsdriven innovation) och spridas. Intervjuer ska genomföras även med ett antal case på SKL.
- SKL har tagit fram åtta konkreta exempel på innovation som sprids hösten 2016.

5.3 Stärka kompetensuppbyggnad och omvärldsanalys

Det finns behov av att systematiskt och samordnat arbeta med kompetensuppbyggnad och omvärldsanalys m.m. för att samla in, bearbeta och sprida relevant information om innovation i offentlig verksamhet till kommuner, landsting och regioner. Ett forskarforum med forskare och policyutvecklare har arrangerats. Konferensen Välfärdens innovationsdag i Köpenhamn besöktes i januari 2016. Utifrån dialog med Tillväxtanalys har dels rapporten Hänt i världen haft tema innovation i offentlig sektor samt ett underlag har tagits fram för vidare arbete inom Vinnova. SKL presenterar hösten 2016 ett flertal exempel på internationella innovationsmiljöer med fokus på förnyelse av offentlig sektor.

Bilaga

5.1 Mötesplatser för erfarenhetsutbyte och lärande

Mötesplatserna har arrangerats gemensamt av SKL och VINNOVA eller tillsammans med kommuner och landsting/regioner.

Genomförda mötesplatser 2015

13 jan 2015: Sprida erfarenheter från testbäddarna inom hälso- och sjukvården samt äldreomsorgen. VINNOVA arrangerade och SKL var inbjudna att delta.

15 jan 2015: Sprida erfarenheter från FRÖN-programmen. FRÖN Forum arrangerades med de projekt som beviljades medel våren 2014, VINNOVA arrangerade och SKL var inbjudna att delta.

21-22 jan 2015: Välfärdsteknologi och eHälsa (MVT2015) på Kistamässan där SKL, VINNOVA och Västerås stad i samarbete med branschorganisationer och fackförbund m.fl. arrangerade.

21 jan 2015: SKL:s internationella dag där VINNOVA deltog och berättade om möjligheter inom Horisont 2020 vid en ”minimässa”.

4-5 feb 2015: SKL:s medlem Norrbottens läns landsting och Kommunförbundet i Norrbotten arrangerade en konferens på temat innovationskapacitet inom hälsa, vård och omsorg där SKL och VINNOVA var partners.

25-26 mars 2015: Workshop om regionernas roll för innovation i offentliga verksamheter anordnades inom ramen för Reglabs årskonferens i Uppsala.

21 april 2015: Seminarium för svensk offentlig sektor i Bryssel angående EU:s satsning på forskning och innovation - verktyg för tillväxt och regional utveckling. Vinnova arrangerade och SKL medverkade.

22-24 april 2015: VITALIS-mässan om E-hälsa i Göteborg där SKL och Vinnova är medarrangörer.

5-6 maj 2015: SKL, Trafikverket och Karlstad kommun arrangerade en Cykelkonferens i Karlstad där även Vinnova medverkade.

12 och 20 maj 2015: Regionala möten i syfte att stimulera ett ökat deltagande från kommuner och landsting/regioner i EU:s forsknings- och innovationsprogram Horisont 2020 arrangerades av Vinnova och SKL tillsammans med regioner i maj i Linköping och Göteborg samt med Stockholms stad och Stockholms läns landsting i jan 2016.

27 maj 2015: Seminarium om ersättningsmodeller i vård och omsorg arrangerades i Stockholm inom Vinnovas regeringsuppdrag där SKL deltar.

1-3 juni 2015: Den årliga konferensen ”Offentliga rummet” inklusive utmärkelsen ”Guldlänken”, arrangerades i Visby av SKL och Vinnova ihop med Region Gotland.

8 september 2015: SKL:s innovationsdag i Stockholm. Vinnova bidrog med tid, en workshop, exempel och input.

8 oktober 2015: Ett Innovationsforum om innovation i offentlig verksamhet med forskare och policymakers arrangerades av SKL och Vinnova.

3-5 nov 2015: Kvalitetsmässan i Göteborg där SKL är medarrangör och Vinnova är partner. Vinnova arrangerade två seminarier, ett om innovationsledning och ett om ersättningsmodeller och satt i juryn för priset ”Sveriges IT-kommun” som utsågs på Kvalitetsmässan. SKL och Vinnova arrangerade ett gemensamt seminarium om testbäddar. SKL genomförde flertal seminarier bl.a. ett om innovationsupphandling.

11 november 2015: En nationell mötesplats för erfarenhetsutbyte och kunskapsutveckling om innovationsslussar och test- och demonstrationsmiljöer arrangerades i Stockholm av Vinnova i samverkan med SKL.

3 dec 2015: En uppstartskonferens för de 11 förstudierna om Idéslussar i kommuner arrangerades i Stockholm av Vinnova där SKL medverkade.

Genomförda mötesplatser 2016

27-28 jan 2016: Jämställdhetsdagar i Malmö. SKL och Vinnova medarrangörer i egenskap av portalägare av www.jamstall.nu

3-4 feb 2016: Valfärdsteknologi och eHälsa (MVT2016) på Kistamässan där SKL, VINNOVA och Västerås stad i samarbete med branschorganisationer och fackförbund m.fl. arrangerade.

10-11 feb 2016: Reglabs årskonferens i Halmstad. Reglab är regionernas lärplattform för regionala utvecklingsfrågor och finansieras av SKL, Vinnova och Tillväxtverket.

15 mars 2016: Möteplats innovativa kommuner där SKL i samverkan med Vinnova bjöd in ett 15-tal kommuner för ett informell samtal kring innovation med inspiration från Bärums kommun utanför Oslo.

6 april 2016: FRÖN-forum, programkonferens med pågående Vinnovaprojekt, där SKL medverkade.

12 april 2016: En kombinerad programkonferens där de 11 pågående förstudieprojekt om Idéslussar i kommuner träffades på f.m. och där olika inspiratörer delade med sig av erfarenheter samt den kommande utlysningen diskuterades på e.m. Vinnova arrangerade i samverkan med SKL.

22 april 2016: Vitalismässan om E-hälsa i Göteborg där SKL och Vinnova är medarrangörer.

25-27 maj 2016: Offentliga rummet i Malmö, digitalisering och innovation i offentlig sektor, i samverkan med Näringsdepartementet och medverkan från bl.a. Ardalan Shekarabi.

Planerade mötesplatser 2016

21 sep 2016: Innovationsdagen på Münchenbryggeriet i Stockholm, Håkan Sörman och Charlotte Brogren inleder, Ardalan Shekarabi deltar.

23 sep 2016: Offentlig sektor i Horisont 2020 – hur har det gått 2014-15? SKL arrangerar en konferens där Vinnova medverkar.

21 okt 2016: Reglab, Vinnova och SKL tillsammans med Open Lab arrangerar en konferens om nya samverkansformer mellan kommuner, regioner och akademien. utifrån exemplet Open Lab där Stockholms stad, Stockholms läns landsting och Länsstyrelsen samverkar med KI, KTH, SU och Södertörns högskola i Stockholm.

1 dec 2016: Konferens om innovationsupphandling. NHO och DIFI från Norge samt SKL, Upphandlingsmyndigheten och Vinnova arrangerar.

Hösten 2016: Regionala seminarier som lyfter innovation i offentlig verksamhet. Vinnova och SKL tillsammans med regionala företrädare.

Hösten 2016: Slutkonferens förstudieprojekt om Idesslussar i kommuner. Vinnova arrangerar i samverkan med SKL.